

Nr 28.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss utfästelse vid genomförandet av regleringen av potatismjölstillverkningen; given Stockholms slott den 3 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Sedan riksdagen i skrivelse den 19 juni 1933, nr 339, anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition den 29 maj 1933, nr 263, angående reglering av tillverkningen och avsättningen av potatismjöl, har Kungl. Maj:t den 26 juni 1933 utfärdat förordning (nr 389) om tillverkning av potatismjöl. Samtidigt har Kungl. Maj:t tillsatt en nämnd, statens potatismjölnämnd, med uppgift att fullgöra vad enligt förordningen och i övrigt meddelade föreskrifter må ankomma på nämnden. Förordningen har enligt kungörelse den 15 augusti 1933 (nr 513) trätt i kraft den 1 september 1933. Den 15 augusti 1933 har Kungl. Maj:t tillika ut-

färdat kungörelse (nr 514) med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning samt instruktion (nr 515) för statens potatismjölslänmd.

I *förordningen om tillverkning av potatismjöl* stadgas, att tillverkning av potatisstärkelse (potatismjöl) annorledes än till förbrukning i eget hushåll icke må äga rum utan tillstånd av Kungl. Maj:t eller den, åt vilken rätten att meddela sådant tillstånd av Kungl. Maj:t överlåtes. Närmare föreskrifter angående de villkor, under vilka tillstånd må åtnjutas, skola enligt förordningen meddelas av Kungl. Maj:t ävensom, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande och i samband med tillståndets lämnande, av den, åt vilken rätten att lämna tillstånd må hava överlåtit. Tillsyn över efterlevnaden av förordningen skall utövas av den av Kungl. Maj:t särskilt förordnade nämnden. Förordningen gäller till och med den 30 september 1935.

I *tillämpningskungörelsen* har föreskrivits, bland annat, följande. Tillstånd att vid viss anläggning bedriva sådan tillverkning, som avses i förordningen om tillverkning av potatismjöl, (tillverkningslicens) meddelas av statens potatismjölslänmd. Tillverkningslicens meddelas för tillverkningsår, som räknas från och med den 1 oktober till och med den 30 september nästföljande år. — Den, som erhållit tillverkningslicens, är enligt i 5 § under a)—d) upptagna bestämmelser skyldig att under den tid licensen avser: a) vid tillverkningen uteslutande använda svensk potatis; b) vid inköp av potatis och försäljning av potatisstärkelse tillämpa den prissättning, som Kungl. Maj:t efter förslag av statens potatismjölslänmd fastställer; c) underkasta sig de föreskrifter i avseende å leveranser och inköp av potatis samt tillverkning och försäljning av potatisstärkelse, som nämnden må meddela; samt d) därest nämnden så påfordrar, till av Kungl. Maj:t efter förslag av nämnden fastställt pris helt eller delvis ställa årstillverkningen av potatisstärkelse, inneliggande lager inbegripet, till förfogande för nämnden, med undantag dock för vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer; ägande nämnden därvid, så vitt angår ny tillverkning, påkalla leverans av otorkad vara. — Härjämte hava i 5 § under e)—f) stadgats vissa skyldigheter för licensinnehavare i fråga om bokföring m. m.

Den 29 september 1933 har Kungl. Maj:t på förslag av statens potatismjölslänmd meddelat *bestämmelser om prissättningen å fabrikspotatis och potatisstärkelse under tillverkningsåret 1 oktober 1933—30 september 1934*. Kungl. Maj:t har därvid beträffande potatisstärkelse, som uppfyller av statens potatismjölslänmd fastställda minimifordringar i fråga om kvaliteten, fastställt det pris, som skall tillkomma innehavare av tillverkningslicens, till 26 kronor 25 öre per deciton brutto för netto fritt banvagn, kaj eller vid närmaste lagerlokal, tillhörig Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. eller annat organ, som med vederbörligt godkännande komme att ombesörja stärkelsens försäljning; och skall detta pris gälla jämväl av licensinnehavaren innehavda lager.

Samtidigt med utfärdandet av nu berörda bestämmelser uppdrog Kungl. Maj:t åt statens potatismjölsnämnd att träda i underhandling med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. rörande avtal om den under tillverkningsåret 1 oktober 1933—30 september 1934 framställda potatisstärkelsens försäljning genom föreningen.

Med skrivelse den 16 oktober 1933 inkom statens potatismjölsnämnd med ett den 12 oktober 1933 upprättat *avtal mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. om inköp och försäljning av potatisstärkelse* samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte godkänna detsamma. Avtalet är av följande lydelse:

»Mellan Statens potatismjölsnämnd, nedan kallad nämnden, och Sveriges Stärkelseproducenters Förening u. p. a., nedan kallad föreningen, har i anslutning till föreningens stadgar följande avtal träffats i avseende å inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden från detta avtals ikraftträdande till och med den 30 september 1934.

§ 1.

Föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 183,000 deciton, jämte stärkelseproducenternas ineliggande lager, med undantag för vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer.

§ 2.

Nämnden ombesörjer, att all potatisstärkelse, som framställes av utom föreningen stående tillverkare, inklusive ineliggande lager, med i 1 § angivna undantag levereras till föreningen, ägande föreningen därvid, så vitt angår ny tillverkning, påfordra leverans av otorkad vara. Föreningen förbinder sig att strängt kontrollera, att dess medlemmar leverera hela sin tillverkning till föreningen.

§ 3.

För potatisstärkelse, som levereras av föreningsmedlem och uppfyller av nämnden fastställda kvalitetsfordringar i fråga om prima potatismjöl enligt nämndens cirkulär nr 3 av den 18 september 1933, betalar föreningen ett pris av 26 kronor 25 öre per deciton brutto för netto i prima nya 11 ½ ounces 75 × 117 cm jutesäckar fritt, efter föreningens val, fabrik, banvagn å närmaste järnvägsstation, å kaj vid närmaste hamn med reguljär ångbåtstrafik eller vid föreningens närmaste lagerlokal, dock att, därest transportkostnaden direkt från fabrik till leveransplats skulle överstiga 50 öre per deciton, föreningen betalar den överskjutande delen.

För potatisstärkelse, som uppfyller i nyssnämnda cirkulär angivna kvalitetsfordringar för extra prima potatismjöl, betalar föreningen ett tilläggspris, motsvarande det genomsnittliga merpris, som av föreningen erhållits vid försäljning av extra prima potatismjöl.

För potatisstärkelse, som ej uppfyller kvalitetsfordringarna för prima potatismjöl, häri inbegripet sekunda och gråstärkelse, regleras inköps- och försäljningspriset av föreningen i samråd med nämnden med hänsyn till det allmänna marknadsläget för potatisstärkelse. Ifrågavarande prisreglering bör så avvägas, att tillverkningens förbättring i kvalitets-

hänseende därigenom främjas, samt skall ske enligt prisskala, som överenskommes mellan nämnden och föreningen före utgången av oktober månad 1933. Skulle enighet emellan nämnden och föreningen ej vinnas om prisskalan, skall denna underställas Kungl. Maj:t för avgörande.

Vad i första stycket sagts om leveransvillkoren för prima potatismjöl skall gälla även vid leverans av övriga ovan nämnda kvaliteter, dock att annat emballage må användas för grästärkelse.

§ 4.

För prima våtstärkelse betalar föreningen ett pris av 24 kronor 75 öre per 80 kilogram torrs substans. Angående leveransvillkoren skall i övrigt gälla vad i 3 § sagts med avseende å prima potatismjöl, dock att annat ändamålsenligt emballage må användas.

§ 5.

För potatisstärkelse, levererad av utom föreningen stående producenter, som ej senast den 1 december 1933 blivit medlemmar i föreningen, betalar föreningen ett pris, som med 1 krona per deciton understiger priset för motsvarande, av föreningsmedlem tillverkad kvalitet. Angående leveransvillkoren skall i tillämpliga delar gälla vad som sagts i 3 och 4 §§.

§ 6.

Föreningen må under den tid, tillverkningen pågår, påfordra, att tillverkare av potatisstärkelse skall använda av föreningen tillhandahållna bomullssäckar som emballage. Tillverkaren skall för dessa ej debiteras högre pris än gällande dagspris för jutesäckar av i 3 § angivna kvalitet.

§ 7.

Inköpt potatisstärkelse övertages och likvideras av föreningen den 1 april 1934. För eventuellt utbetalad förskottslikvid må föreningen debitera tillverkaren ränta med 5 procent intill nämnda datum. För stärkelsepartier, som efter anfordran av föreningen levereras före samma datum, göres ett prisavdrag av 5 öre per deciton och full kalendermånad. Å likvider, som efter den 1 april 1934 äro oguldna, erlägger föreningen ränta med 5 procent till betalningsdagen. Likvider må vid behov av föreningen fullgöras genom av föreningen accepterade växlar. För stärkelsepartier, beträffande vilka prompt leveransorder av föreningen ej lämnats senast nämnda datum, utbetalar föreningen till tillverkaren lagringersättning med 5 öre per deciton och full kalendermånad, intill dess varan levererats. Lagringstiden må, om föreningen så påfordrar, sträcka sig till den 1 september 1934.

§ 8.

Vid försäljning av prima potatismjöl skall föreningen vara skyldig att vid leverans i sådant emballage, som i 3 § sägs, tillämpa ett pris av 28 kronor per deciton och vid försäljning av extra prima potatismjöl ett pris av 30 kronor per deciton brutto för netto fritt, efter föreningens val, bannvagn, kaj eller föreningen tillhörig lagerlokal, dock att föreningen för köpare, som under tiden den 1 oktober 1933—den 30 september 1934 icke uttagit minst 1,000 deciton av nämnda kvaliteter tillsammans, må tillämpa ett pristillägg av högst 50 öre per deciton. Dessutom må för stärkelse, som uttages i mindre partier än 40 deciton per gång, tillämpas ett

pristillägg av 50 öre per deciton i expeditjonskostnader. Om på begäran av köpare leverans sker i annat, dyrbarare emballage än vad här ovan sagts, eller köparen överenskommer med föreningen om leverans av varan fob, cif eller franco, äger föreningen uttaga härav betingat pristillägg.

§ 9.

För prima potatismjöl, som av föreningen levereras för tillverkning av glykos, skall föreningen tills vidare tillämpa ett försäljningspris av 26 kronor per deciton. Till tillverkare av glykos skall föreningen, därest tillverkaren så påfordrar, under den tid, tillverkningen av potatisstärkelse pågår, leverera för glykostillverkningen erforderlig potatisstärkelse i otorkat tillstånd. Vid dylik leverans skall för prima våtstärkelse av föreningen tillämpas ett försäljningspris av 24 kronor 50 öre per 80 kilogram torrsbstans. Leveransen bör i första hand fullgöras med våtstärkelse, som tillverkats vid fabriker, som ej äro försedda med tillfredsställande torkningsanordningar. Angående leveransvillkoren skall i tillämpliga delar gälla vad som sagts i 3 och 4 §§.

I den mån ytterligare avvikelser från det fastställda allmänna försäljningspriset för potatisstärkelse skulle visa sig behöfliga med hänsyn till industriella tillverkningar, skall frågan härom upptagas till prövning vid förhandlingar mellan nämnden och föreningen.

§ 10.

Under förutsättning av statsmakternas godkännande åtager sig nämnden att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla samma priser för den 1 oktober 1934 inneliggande lager av potatisstärkelse som de i detta avtal bestämda, dock med avdrag av 15,000 deciton. Dessutom åtager sig nämnden under nyss angivna förutsättning och om detta avtal icke skulle förnyas att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i 7 § angivna grunder i avseende å inneliggande lager av potatisstärkelse, utom 15,000 deciton, under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1934.

§ 11.

Föreningen förbinder sig att bedriva sin inköps- och försäljningsverksamhet på ett lojalt sätt så att, i vad på föreningen ankommer, enskildas intressen icke obehörigen vare sig missgynnas eller gynnas.

§ 12.

Föreningen förbinder sig att tillsammans med nämnden utöva effektiv kontroll över att av nämnden fastställda bestämmelser beträffande den av medlemmarna tillverkade potatisstärkelsens kvalitet, behandling och emballering noggrant iakttagas.

§ 13.

Föreningen skall samarbeta med nämnden, och föreningens verksamhet skall stå under kontroll av nämnden, som skall äga tillgång till alla föreningens tillhörande handlingar och räkenskaper.

Det åligger föreningen att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter om verksamheten, nämnden finner erforderliga.

§ 14.

Skulle tvist uppstå mellan nämnden och föreningen rörande rätta tolkningen eller tillämpningen av de i detta avtal intagna bestämmelser, skall, med undantag, varom i 3 § förmäles, dylik tvist avgöras enligt gällande lag om skiljemän, med iakttagande dock av att ledamöterna skola vara fem, av vilka vardera parten utser två, samt de sålunda utsedda tillkalla den femte, samt att ordföranden skall hava såsom ordinarie ledamot tjänstgjort i svensk överrätt.

§ 15.

Detta avtal skall gälla från och med den dag, då detsamma av Kungl. Maj:t godkänts, till och med den 30 september 1934, dock att, därest de nya stadgar, som av föreningen preliminärt antagits å extra föreningsstämma den 20 september 1933, icke skulle definitivt antagas under december månad 1933, avtalet med sistnämnda månads utgång skall träda ur kraft.¹

Stockholm den 12 oktober 1933.

För statens potatismjölsnämnd

Nils Adler.

/A. Lilienberg.

För Sveriges stärkelseproducenters
Förening u. p. a.

Swen Jönsson. Carl Jönsson.

Carl Nilsson. J. Clemedtson.»

Statens potatismjölsnämnd anmälde tillika i sin nyssnämnda skrivelse, att nämnden jämlikt den i sådant hänseende meddelade, förut berörda föreskriften i tillämpningskungörelsen (5 § d i kungörelsen) påfordrat, att utom Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. stående tillverkare skulle för tiden 17 oktober 1933—30 september 1934 ställa sin tillverkning av potatisstärkelse, jämte inneliggande lager, med visst undantag, till nämndens förfogande. Nämnden framlade slutligen i skrivelsen även förslag i avseende å pris samt leverans- och betalningsvillkor m. m. beträffande potatisstärkelse, som jämlikt berörda påfordrande ställdes till nämndens förfogande.

Den 19 oktober 1933 avgav styrelsen för Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. på min anmodan en så lydande förbindelse:

»Styrelsen för Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. förbinder sig att skyndsamt och i allt fall före den 15 november 1933 medgiva envar tillverkare av potatisstärkelse i Sverige, som före den 10 november 1933 begärt eller begär inträde i föreningen, medlemskap i föreningen under följande villkor, ävensom att om sålunda fattat beslut omedelbart underätta vederbörande. Såsom villkor för inträde skall allenast gälla, att den inträdessökande förbinder sig att, därest de nya stadgar som godkänts å extra föreningsammansträde den 20 september 1933 definitivt antagas under december 1933, kvarstå såsom medlem i föreningen till och med den 30 september 1935.

Stockholm den 19 oktober 1933.

Å styrelsens vägnar:

Swen Jönsson.

J. Clemedtson.»

¹ Stadgarna hava numera definitivt antagits.

Kungl. Maj:t har den 20 oktober 1933 för sin del godkänt det mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffade avtalet under förbehåll dock dels att bestämmelsen i § 7 om likvid genom av föreningen accepterade växlar ej har avseende å utanför föreningen stående tillverkare och dels att den i § 10 av nämnden gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt det i 5 § d) i tillämpningskungörelsen omförmälda pris att, räknat för tiden från och med den 17 oktober 1933 tills vidare till och med den 30 september 1934, utgå med belopp och under villkor rörande leverans, emballage, betalning m. m., som framgå av de i det godkända avtalet intagna bestämmelser, i vad de avse potatisstärkelse, tillverkad av utanför föreningen stående tillverkare.

Genom de åtgärder, för vilka nu redogjorts, har den vid 1933 års riksdag beslutade regleringen av tillverkningen och avsättningen av potatismjöl satts i tillämpning för tillverkningsåret 1 oktober 1933—30 september 1934. I enlighet med uttalande i jordbruksutskottets utlåtande i ämnet, nr 105/1933, har rätten att meddela tillverkningslicens överlåtits åt statens potatismjölsnämnd. Avsättningen av potatismjölet har genom det mellan nämnden och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffade avtalet ordnats sålunda, att denna förening till vissa priser inköper det tillverkade potatismjölet jämte stärkelseproducenternas ineliggande lager samt under vissa villkor försäljer mjölet. Nämnden har i avtalet åtagit sig ombesörja, att potatismjöl, som framställes av utom föreningen stående tillverkare, inklusive ineliggande lager, levereras till föreningen. För sist åsyftade potatismjöl betalar föreningen ett pris, som med 1 krona per deciton understiger priset för av föreningsmedlem tillverkat mjöl av motsvarande kvalitet. Prisavdraget är avsett att i huvudsak motsvara dels de kostnader, som föreningsmedlemmarna få vidkännas för sin tillverknings försäljning genom föreningen och var till motsvarighet för de utomstående tillverkarna efter förfogandet ej kommer att finnas, dels ock de särskilda kostnader och olägenheter, som föranledas därav att ifrågavarande tillverkare icke anslutit sig till den förefintliga försäljningsorganisationen. I detta sammanhang är att märka, att genom den av styrelsen för föreningen den 19 oktober 1933 avlämnade förbindelsen trygghet skapades för att varje stärkelseproducent, som så önskade, skulle kunna vinna inträde i föreningen och alltså även komma i åtnjutande av det högre priset. För tiden till ordinarie föreningsstämma år 1935 äger Kungl. Maj:t enligt föreningens stadgar utse ordförande i föreningens styrelse. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t utsett ordförande i styrelsen jämte ställföreträdare för denne.

Vid godkännandet av ifrågavarande avtal har Kungl. Maj:t, såsom framgår av redogörelsen, gjort förbehåll om att den i § 10 av nämnden gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Denna utfästelse har

Departements-
chefen.

föreningen önskat erhålla till skydd mot de risker, som äro förbundna med föreningens i avtalet gjorda åtagande att till reglerade pris inköpa icke allenast den till 183,000 deciton uppgående årstillverkningen utan även stärkelseproducenternas inneliggande lager. De åsyftade riskerna sammanhånga med att de prisreglerande åtgärderna, i likhet med själva avtalet, tills vidare begränsats till det tillverkningsår, som går till ända den 30 september 1934. Med hänsyn härtill har i § 10 förutsatts, att åtgärder från statens sida vidtagas för att bereda föreningen dels möjlighet att erhålla samma priser för den 1 oktober 1934 inneliggande lager av potatismjöl, som i avtalet blivit bestämda, dock med avdrag för 15,000 deciton, dels ock ersättning för vissa ränte- och lagringskostnader i avseende å inneliggande lager av potatismjöl, utom 15,000 deciton, under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1934.

Beträffande nu berörda utfästelse har Kungl. Maj:t vid avtalets godkännande förklarat sig vilja hos riksdagen göra framställning om utfästelsens godkännande. Denna framställning torde nu böra avlätas till riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna den i § 10 av avtalet den 12 oktober 1933 mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjorda utfästelsen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.